

SKRÍNINGOVÉ VYŠETRENIA

Počas hospitalizácie na oddelení sa vykonávajú skrínin­gové vyšetrenia, ktorých cieľom je odhaliť vrodené chyby v novorodeneckom veku.

- **Odber krvi na FKÚ** (fenyketonúria), hypotyreozy (KH), congenitálnej adrenálnej hyperplázia (CAH), cystickej fibrózy (CF) a rozšírený skrínin­g metabolických chorôb. Odber sa robí na 4. deň z pätičky. V prípade pozitívneho výsledku, odber zopakuje detský lekár prvého kontaktu.
- **Sonografické vyšetrenie obličiek a mozgu** – vyšetrenie bolo zamerané na odhalenie vrodených ochorení obličiek, močového mechúra, močových ciest a mozgu.
- **Ortopedické vyšetrenie bedrových kĺbov** – bedrové kĺby pohmatom vyšetrí detský ortopéd, informuje o sonografickom vyšetrení kĺbov v 4. – 6. týždni života dieťaťa.
- **Kongenitálna katarakta** (CC) je vyšetrenie zraku oftalmoskopom.
- **Vyšetrenie sluchu** — realizuje sa na 3. deň prístrojom Echoscreen na vyšetrenie otoakustických emisií. Ak je výsledok pozitívny, kontrolné vyšetrenie sa opakuje v prvom mesiaci života dieťaťa na Neonatologickej klinike.
- **Preduktálna a postduktálna saturácia O₂** – vyšetrenie zamerané na odhalenie vrodenej vývojovej poruchy srdca. Na druhý deň po narodení a v deň prepustenia sa prístrojom odmeria nasýtenie krvi kyslíkom.
- **Pulzácia veľkých ciev** na dolných končatinách.
- U chlapcov – **zostúpenie semenníkov**.

HORMONÁLNE REAKCIE

Vznikajú z nadbytku hormónov nahromadených v tele novorodenca počas tehotenstva.

- **novorodenecký exantém** – kožná reakcia – červené flaky rôznej veľkosti a na rôznych miestach,
- **zdurení prsnej žľazy** – u oboch pohlaví,
- **výtok z pošvy** u dievčatiek v prvých 2 týždňoch života. Reakcie ustúpia po odbúraní hormónov z tela novorodenca.

HYPOGLYKÉMIA, NOVORODENECKÁ ŽLTÁČKA

- **hypoglykémia** – u detí, ktorých matky mali pozitívny glukózotolerančný test, sa sleduje hladina cukru v krvi. Taktiež u detí s nižšou pôrodnou hmotnosťou a u detí s hmotnosťou nad 4000 gramov,
- **žltáčka** (ikterus) je žlté sfarbenie kože, slizníc a očných bielok, vznikajúce na základe nahromadenia žltého farbiva – bilirubínu. Bilirubín je oranžovo hnedá látka, ktorá vzniká rozpadom červeného krvného farbiva. Vzniká najčastejšie na 2. – 3. deň po narodení.

BEZPEČNOSŤ DIETĀĽA

Najbezpečnejšie miesto pre novorodenca je jeho postieľka. Novorodenca nenechávať bez dozoru na posteli, či na prebaľovacom pulte. Pri vzdialení sa z izby bez dieťaťa (jedáleň) je vhodné dohodnúť sa na striedavom dozore so spolubývajúcou matkou. Pri predpokladanom dlhšom opustení oddelenia (SONO, vyšetrenie na inej odbornej ambulanci, atď.) je potrebné nahlásiť odchod detskej sestry, ktorá zaistí bezpečnosť novorodenca. Monitor dychu musí byť zapnutý hlavne počas vašej neprítomnosti.

Označenie novorodenca – novorodenec musí byť označený identifikačným náramkom na ruke (ak z ruky skízne, treba upozorniť detskú sestru) a menom na zavinovačke, ktorú poskytl oddelenie. Pri akekoľvek neistote, súvisiacej s novorodencom, vyhľadajte detskú sestru.

PREPUSTENIE

Fyziologickí novorodenci sú zvyčajne prepustení z nemocnice po dosiahnutí 4 dní života. Pred prepustením je každá matka informovaná o následnej starostlivosti o novorodenca v domácom prostredí.

Spracovala:

Zora Turčanová, PhD. Renáta Černáková

Odsúhlasila:

MUDr. Jana Nikolinyová, PhD.

prednostka Neonatologickej kliniky SZU

Starostlivosť o novorodenca počas hospitalizácie

na NEONATOLOGICKEJ KLINIKE SZU FAKULTNEJ NEMOCNICE S POLIKLINIKOU
F. D. ROOSEVELTA, BANSKÁ BYSTRICA

Milá mamička, veríme, že nasledujúcich pár riadkov vám pomôže nájsť odpovede na otázky v prvé dni po pôrode, kedy mamičky majú najmenej skúseností a najviac pochybností v starostlivosti o novonarodené dieťa.

Sme tu pre Vás

Tím Fakultnej nemocnice s poliklinikou F. D. Roosevelta Banská Bystrica

REŽIM NA ODELENÍ

- Ráno od 8:00 hod. začína detská vizita. Na pokyn detskej sestry matka rozbalí novorodenca v postielke. Detský lekár novorodenca vyšetrí a informuje matku o jeho zdravotnom stave. Sestra podľa potreby ošetrí pupočník. V pondelok, stredu a piatok od 10:00 hod. prebieha primárska vizita na izbách matiek.
- Návštevy na oddelení sú povolené neobmedzene. Počas návštevnych hodín môžu byť matky s deťmi a rodinnými príslušníkmi v jedálni. Na návšteve je vhodné zostať max. 30 minút, novorodenca zabaliť do deky a hlavičku chrániť čiapkou. Novorodencov, ktorí sú v starostlivosti detských sestier, môžu rodinní príslušníci vidieť počas návštevnych hodín.
- Minimálne jeden krát počas pobytu okúpe novorodenca sestra alebo matka pod dozorom sestry.
- Počas dňa sa dopĺňajú čisté bavlnené plienky, jednorazové plienky a košielky. V prípade potreby sestra vymení na požiadanie matky aj ostatnú detskú bielizeň.
- Použitú bielizeň a plienky matky odkladajú do zberných kontajnerov na toaletách.

DOJČENIE

Niet pochýb o tom, že výživa materským mliekom je tou najprírodzenejšou výživou pre dieťa v prvých mesiacoch jeho života. Dojčenie zohráva významnú úlohu pre fyzický, psychický, sociálny a citový vývin dieťaťa. V praxi sa však často stretávame s matkami, ktoré berú dojčenie ako samozrejmosť a pri prvom probléme v súvislosti s dojčením, strácajú prvotnú motiváciu a ich záujem o dojčenie veľmi rýchlo klesá. Novorodenec sa prikladá k prsníku matky už na pôrodnej sále, ak to dovoľí jeho zdravotný stav a zdravotný stav matky. Dĺžka a frekvencia dojčenia je

každý deň iná a závisí od nástupu laktácie u matky. Každý deň prináša nové situácie a postupy v starostlivosti o novorodenca, vzhľadom na jeho prirodzenú adaptáciu na vonkajšie prostredie.

Prvých 24 hod. po pôrode: Mnoho novorodencov ešte prespáva, zvracia plodovú vodu, nemá veľký záujem o satie. Ak však aj napriek zvracaniu vydáva signály (otvára ústa, otáča hlavičku, hľadá) na prisatie sa k prsníku, treba mu to umožniť. Novorodenca je možné prikladať k prsníku matky každú polhodinu po dobu 3-5 minút, pričom je vhodné striedať prsníky. Pozor na správne prisatie k prsníku! Ak novorodenec javí známky nespokojnosti aj po 2. – 3. priložení k prsníku, je možné ho dokrmiť. Ak zaspí pri jednom prsníku, nie je potrebné ho nútiť a prikladať aj na druhý.

2. deň: Novorodenec je čulejší, začína sa hlásiť na dojčenie. V prípade nezájumu o satie z jeho strany, je vhodné novorodenca zobudiť po 3, maximálne 4 hodinách spánku, (prebaliť, stimulovať dieťa okolo úst bradavkou alebo prstom, hľadiť novorodenca a komunikovať s ním).

3. deň: U väčšiny matiek nastupuje laktácia, doba dojčenia je 10-15 minút z obidvoch prsníkov. Tretí deň je možné vykonať skúšku dojčenia, aby sa zistilo množstvo vypitého mlieka z prsníka, nie je to však nevyhnutné a povinné.

4. a ďalšie dni: Matka dojčí novorodenca podľa potreby a časovo neobmedzene. To však neznamená, že novorodenec bude prisatý k prsníku napr. celú hodinu. Môže dôjsť k poškodeniu bradavky, ktoré je veľmi bolestivé. Pri správnej technike dojčenia dojčenie neboli.

DOKRMOVANIE

Ak je novorodenec po opakovanom priložení k prsníku nespokojný, je možné ho dokrmiť. Dokrmovanie je prechodný stav, kým nedôjde k dostatočnému rozvinutiu laktácie u matky.

Známky správneho priloženia a prisatia	Známky chybného priloženia alebo prisatia
Široko otvorené ústa dieťaťa	Dieťa má nedostatočne otvorené ústa
Väčšina dvorca je v ústach dieťaťa	Dieťa má v ústach iba bradavku, príp. malú časť dvorca
Bradavka aj s dvorcom je na jazyku	Bradavka a dvorec nie sú na jazyku
Jazyk presahuje cez dolnú peru, ktorá je ohnutá navonok	Jazyk nepresahuje cez dolnú peru
Pri pití sa pohybujú ušné boltce, líčka nevpádajú	Líčka dieťaťa pri pití vpadávajú
Je počut ako dieťa hltá	Dieťa mľaská
Pri dojčení nepozorovať pohyby prsníka	Prsník sa pri dojčení očividne pohybuje
Matka nemá poškodené bradavky, ani kožu prsníkov	Matka má bolestivé, popraskané bradavky
Dieťa je spokojné	Dieťa je nespokojné, hladné
Rýchle sanie v úvode dojčenia prejde do dlhého pomalého	Dieťa je nespokojné púšťa prsník, plače

Alternatívne spôsoby dokrmovania:

- **striekačkou**
- **suplementerom** – dokrmovanie pomocou cievky umožňuje dokrmovanie novorodenca za súčasného satia s prsníka matky,
- **lyžičkou, pohárikom** – na vyžiadanie matky.

Fľašou sa novorodenci dokrmujú na základe zdravotnej indikácie (posúdi lekár) alebo na žiadosť matky. Otvor v cumlíku smeruje nahor a je vždy naplnený mliekom (zabrániť prehítaniu vzduchu). Množstvo mlieka, ktoré má dieťa vypíť záleží od počtu dní a jeho pôrodnej hmotnosti. Mlieko je možné ohriať v ohrievači, pričom dĺžka ohrevu je úmerná množstvu ohrievaného mlieka. Vždy je potrebné presvedčiť sa o správnej teplote mlieka (37 °C, ako telesná teplota) kvapnutím na zápästie ruky. Ak je pocitovo teplejšie, je ho potrebné ochladiť pod studenou tečúcou vodou. Mlieko môže stáť pri izbovej teplote cca 0,5 hodiny!

ZVRACANIE

Novorodenec môže 1. – 2. deň po pôrode zvracať plodovú vodu. Novorodenca je vhodné uložiť do polohy na bok, kedy zvratky vytečú kútikom úst von. Zvýšená poloha je vhodná na odgrgnutie po najedení. Ak novorodenec zvracia väčšie množstvo plodovej vody, je potrebné o tom informovať sestru. Po dojčení, dokrmení môže dieťaťko blinkať – z úst mu vytečie malé množstvo mlieka. Blinkanie je do určitého obdobia prirodzené alebo je spôsobené nadmerným vypitím mlieka. Čkanie – je častým prejavom u novorodenca hlavne v spojení s jedlom a je neškodné. V priebehu niekoľkých minút samovoľne odznie.

PREBAĽOVANIE

Novorodenca sa odporúča prebaľovať pred dojčením. Po rozbalení poutierať zadoček vlhčenou utierkou, natrieť ochrannou masťou a zabaliť do jednorazovej a bavlnenej plienky, narovnať košielku a zavinúť do zavinovačky. Pri dojčení je vhodné ruky zabaliť, aby pri prikladaní k prsníku neprekážali. Prvé dni je potrebné sledovať telesnú teplotu dieťaťa. Novorodenec sa môže rýchlo podchladíť, ale aj prehriať. Ak má studené ruky a nohy, je vhodné dať mu čiapku, rukavice, ponožky a zabaliť ho do deky. Naopak, ak sa vám zdá, že dieťaťko má zvýšenú telesnú teplotu, je potrebné na to upozorniť detskú sestru.

MOČENIE

Po narodení je nutné sledovať prvé močenie novorodenca. Do prvého močenia (zvyčajne do 48 hodín po narodení) novorodenca baliť do látkových plienok, potom je možné používať jednorazové plienky. Prvé močenie je potrebné nahlásiť detskej sestře, ktorá urobí záznam do zdravotnej dokumentácie novorodenca. Prvé dni sa na plienke môžu objaviť oranžové fliačky. Sú to uráty – soli kyseliny močovej. Tento stav vymizne, keď novorodenec pije dostatočné množstvo mlieka. U dievčatiek sa môže objaviť výtok z pošvy. Je to belavý hlien, ktorý sa neodstraňuje.

STOLICA

Prvá stolica – smolka je tmavozelenej farby, odchádza 1. – 2. deň po narodení. Postupne sa mení na prechodnú stolicu – zelenú, žltohnedú až na žltú farbu – normálnu stolicu. Môže byť riedka, ale aj hustejšia (ako praženica). Novorodenec môže mať stolicu do každej plienky, takže počet stolíc za 24 hodín môže byť 8 – 10, dokonca aj viac. Naopak, dojčený novorodenec nemusí mať stolicu každý deň. Pokiaľ odchádzajú vetry a bruško je mäkké, netreba sa ničoho obávať. Jeho organizmus strávi takmer všetko mlieko a stolica sa ukladá v črevách aj viac dní.

ZAZNAMENÁVANIE DO DOKUMENTÁCIE

Aktivity novorodenca týkajúce sa dojčenia, dokrmovania, ale aj stolice a zvracanie zaznamenáva matka na predtlačení lístok počas celého pobytu. Informácie z neho zapíše detská sestra do zdravotnej dokumentácie novorodenca v nočnej službe.

Skratky používané v dokumentácii:

MM – materské mlieko, **ŽM** – ženské mlieko, **Č** – čaj, glukóza a iné.